

Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen

NIEUWSBRIEF 2004 NR. 1

Gezocht: voorzitter m/v
Bezoek aan Rhenendael
Thijmse Berg
Ruimtelijke ordeningsplannen
Boomfeestdag
Duurzaamheid Rhenen
Reconstructie GV/UO

Visie Verkeer en Vervoer
Stankhinder veevoederfabriek
Bedrijvigheid kern Elst
Streekplan 2005-2015
Broedvogelinventarisaties
Slibdepot Ingensche Waarden
Koningin Elizabeth Plantsoen

JAARVERGADERING WMR

“Laarschenberg: knooppunt van natuurverbindingen”

De Laarschenberg vormt een belangrijke schakel in het netwerk van ecologische verbindingen rond Rhenen. Aan de zuidkant grenst het gebied aan het kerngebied Grebbeberg/Blauwe Kamer en aan de noordkant is

een ecologische verbinding met de noordoostelijke flank van de Heuvelrug gepland.

De ruimtelijke context is echter complex: de Cuneraweg en de spoorlijn moeten worden overbrugd, er ligt een bedrijventerrein, de Boslandweg verstedelijkt, Achterberg breidt uit in westelijke richting etc.

Medewerkers van het Utrechts Landschap en van de provincie Utrecht geven een presentatie van de toekomstbeelden, plannen en mogelijke inrichtingsmaatregelen voor de Laarschenberg en

omgeving. De WMR zelf verzorgt een inleiding over de specifieke kwaliteiten van de flora, de fauna en het landschap en zal er voor zorgen dat de heikele punten boven water komen zodat er voldoende stof tot discussie is.

**U bent van harte welkom op donderdag 22 april a.s. om 19.45 uur
in sociaal cultureel centrum de Westpoort, Veerweg 1, Rhenen**

GEZOCHT: VOORZITTER (M/V)

Functie vacant

In het bestuur van de WMR is de plaats van algemeen voorzitter sinds 1 jan jl. niet bezet.

In februari 2001 nam ik (ondergetekende) "onder voorwaarden" de voorzittersfunctie op me. In de tachtiger jaren was ik immers langdurig al voorzitter van de WMR geweest. Ik doe het, "voor twee jaar", was de afspraak en die tijd is inmiddels ruim overschreden.

In 2000 leek het er op dat de jongere garde binnen de WMR nog enige tijd nodig had voordat zij bestuurstaken zouden gaan vervullen... Inmiddels is de agenda van de vrijwillig werkende leden zo vol gelopen met specifieke WMR taken, dat er voor het algemene voorzitterschap geen ruimte / ambitie is.

Taakverdeling werkgroepleden

In de Nieuwsbrieven van de laatste jaren wordt een bepaald onderwerp steeds toegelicht door hetzelfde werkgroeplid. Dat vloeit voort uit het feit dat de laatste jaren "strakker" wordt gehanteerd dat één persoon (soms enkelen samen) verantwoordelijkheid heeft voor dezelfde onderwerpen. Zo is het maar duidelijk wie, wat doet binnen de WMR.

Het WMR terrein omvat echter meer dan waarover wij berichten in de Nieuwsbrieven. Een werkend lid is meestal niet klaar met het behandelen van een onderwerp. Wij behappen meer onderwerpen dan dat we mensen hebben. Voor de werkgroepleden zélf betekent het dat specifieke verantwoordelijkheden veel tijd vragen...en er dus weinig tijd overblijft voor andere algemenere werkzaamheden.

Inhoud voorzitterschap

Het leuke van deze functie bij de WMR is, dat je er zelf invulling aan kunt geven. Eén voorwaarde is wel belangrijk: je moet redelijk beschikbaar zijn als aanspreekpunt (ook e-mail en telefoon) en je moet goed kunnen delegeren.

Soms is het hollen, dan weer "stilstaan". Veel werkgroepleden werken zelfstandig en bespreken de ontwikkelingen van hun onderwerp tijdens de

algemene maandvergadering. Voor de voorzitter is het wél van belang om van alles op de hoogte te zijn, maar het echte werk wordt gedaan door de specialist. (De voorzittershandtekening maakt vaak het werk af!) Er kan ook wel eens – zoals b.v. bij de poging van Bruil om zich te vestigen aan de overkant- enige hectiek ontstaan...Een korte periode van veel overleg, saamhorigheid, prestatie en presentatie. Erg prettig dat dat dan bekroond wordt met succes, want soms investeren we veel en bereiken we "niets". Het extern vertegenwoordigen van de WMR is slechts een kleine taak voor de voorzitter, het zijn immers vaak de deskundigen uit de club, die in commissies en overleggroepen zitten. Een uitzondering is er voor de deelname in de adviesgroep Milieu. Hierin heeft de WMR twee vertegenwoordigers en één daarvan is altijd de voorzitter geweest.

Reden van aftreden

Dat "aanspreekpunt zijn", is het voornaamste wat mij nu, persoonlijk, opbreekt. O.a. door mijn activiteiten in de Allier, /midden Frankrijk, ben ik er te vaak niet voor Rhenense belangen. (Die keus is niet het moeilijkste; zie www.etang.nl).

Persoonlijk zie ik vrijwilligerswerk niet als vrijblijvend. Ik trad op 1 januari af als voorzitter en heb nu de afspraak: "Als ik in Elst ben, zet ik mij in voor de WMR". Dit aanbod is onverenigbaar met de functie van voorzitter, maar kan prima voor de "hand en spandiensten" die ik ook deed en dus graag blijf doen.

Ik hoop dat een extern iemand zich aanmeldt voor het voorzitterschap! Ik zie uit naar reacties, want de voorzittersstoel moet wel gevuld.

Graag geef ik meer informatie. Ook andere bestuursleden kunnen inlichtingen geven: Piet van Klaveren uit Elst (0318 472304) of Willy Hoorn uit Rhenen (0317 616369).

Voor algemene informatie over de WMR kunt u terecht bij Karina Hendriks (0317 618334).

Wil Schulte 0318 471618

**Donateurs en belangstellenden,
hartelijk dank voor uw bijdrage of gift in het afgelopen jaar!
Het financieel overzicht is te ontvangen op aanvraag bij de penningmeester.**

STICHTING WERKGROEP MILIEUBEHEER RHENEN				
Voorzitter:	vacant			
Secretaris:	Piet van Klaveren	Rijksstraatweg 251	3921 AH Elst	0318 472304
Penningmeester:	Alie de Boer	Pr. Bernardstraat 42	3911 CP Rhenen	0317 613696
Redactie:	Karina Hendriks	Vijverberg 12	3911 JP Rhenen	0317 618334
Postadres:	Stichting WMR	Postbus 67	3910 AB Rhenen	
Postgiro:	2911077	t.n.v. penningmeester WMR Rhenen		

VISIE VERKEER EN VERVOER

De concept visie "Rhenen beter bereikbaar" komt dinsdag 6 april a.s. in de commissie Ruimte en Groen. Hieronder ga ik vooral in op het onderdeel N225.

In hoofdstuk 3 met Problemen/knelpunten worden m.b.t. de N225 genoemd: *Verkeersveiligheid en leefbaarheid Elst* (punt 4) en *Ontsluiting industrieterrein Remmerden* (punt 5). Beide knelpunten worden in hoofdstuk 5 met Oplossingsrichtingen aan elkaar gekoppeld. Als oplossing wordt een nieuwe rondweg langs de noordzijde van Elst naar de N416 voorgesteld (zie kaartje). De vraag is: is een dergelijke rondweg de juiste oplossing voor de bereikbaarheid van Remmerden en de leefbaarheid van Elst?

Praktische kanttekeningen

1. Dit tracé, beginnend vlak voor Elst, loopt volgens het ontwerp Streek-plan 2005 – 2015 door Landelijk gebied 3 met de categorie Verweving van functies. De gebruiksmogelijkheden in deze categorie neigen naar versterking van natuurwaarden. Het is zeer de vraag of een rondweg tot deze gebruiksmogelijkheden behoort?
2. Doortrekking van een rondweg naar Remmerden behoort volgens het ontwerp Streekplan definitief tot de onmogelijkheden vanwege de categorie Landelijk gebied 4 met hoofdfunctie Natuur. N.B. Dus de koppeling leefbaarheid Elst en Remmerden blijft zeer beperkt.
3. Deze rondweg biedt weliswaar een alternatieve route richting Veenendaal, maar nodigt anderzijds uit tot een sluiproute door Elst voor vrachtverkeer en landbouwvoertuigen richting Remmerden, Rhenen en Wageningen.

4. Een nadeel bij dwingend gebruik van deze rondweg zijn de meerdere verkeersbewegingen richting Remmerden.
5. De N225 blijft gehandhaafd als een gebiedsontsluitingsweg voor Remmerden.

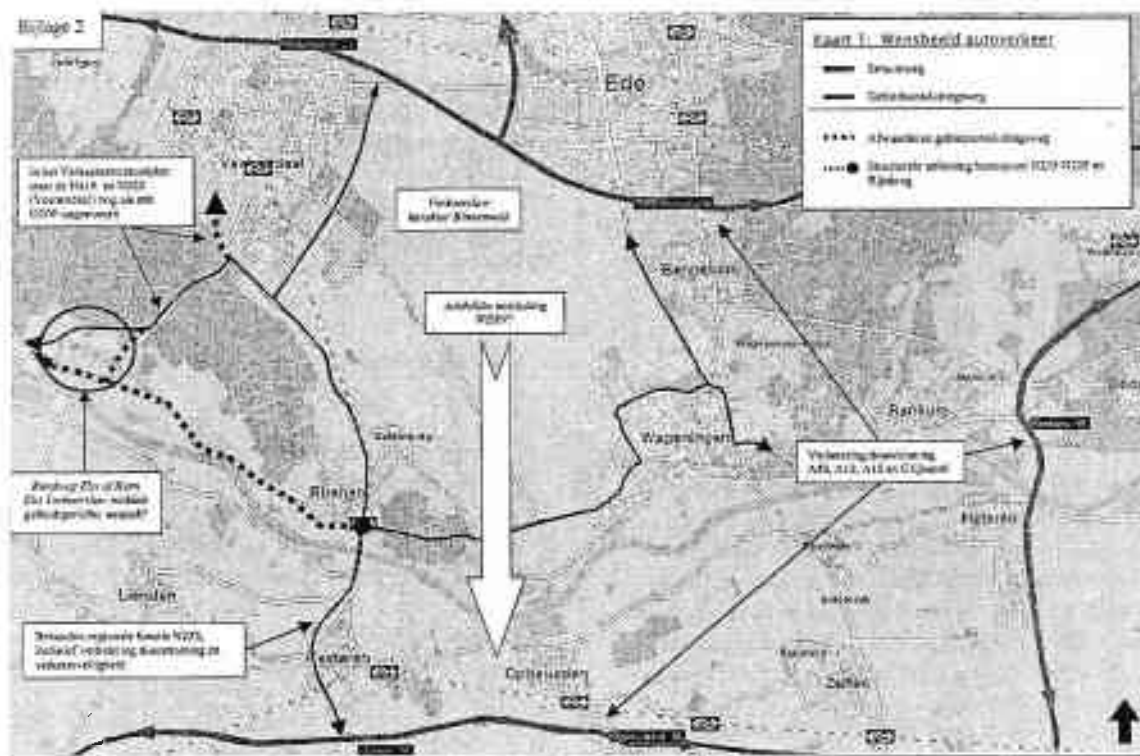
Procedurele kanttekeningen

In deze concept verkeersvisie gaat het college ervan uit dat de bereikbaarheid van Remmerden voorop staat (zie hoofdstuk 5). En kennelijk inclusief de voorgenomen uitbreiding van 5 ha. industrieterrein + detailhandel (een bouwmarkt), terwijl dit formeel nog geen vastgesteld beleid is.

Er zijn protesten uit Elst en van de WMR gekomen, omdat beide (door de WERV samenwerking achterhaalde) ontwikkelingen veel extra verkeer zullen genereren. Hierdoor is de besluitvorming in de gemeenteraad over een verkeersafwikkeling voor deze uitbreiding + een bouwmarkt al meerdere malen uitgesteld. Waarschijnlijk zal besluitvorming hierover nu plaats gaan vinden in de maand april.

Dit betekent een merkwaardige volgorde van besluitvorming: eerst advies door de commissie (bijv. om deze rondweg voor te bereiden) en dan de besluitvorming voor verkeersafwikkeling (impliciet het akkoord gaan met uitbreiding Remmerden en een bouwmarkt). Het alternatief: géén uitbreiding van Remmerden en géén vrijstelling voor detailhandel op Remmerden, krijgt hierdoor geen enkele kans en wordt door het gemeentebestuur vakkundig in de kiem gesmoord. En dat alles op een moment dat het allerminst zeker is of deze beperkte rondweg de meest ideale oplossing is voor de beoogde koppeling tussen verkeersveiligheid / leefbaarheid van Elst en het doorgaande auto- en vrachtverkeer van en naar Remmerden.

Willy Hoorn

BEZOEK AAN RHENENDAEL

Van ziekenhuis tot Rhenendael

De WMR heeft eind jaren '90 met de heer Zuidema van de provincie Utrecht veelvuldig contact gehad over dit gebied op de grens van Rhenen en Veenendaal, in het kader van De Boswet en het voorschrift daarin, dat de gemeente bij bomenkap moet compenseren. Aan de voet van Kwintelooyen zou een geweldige bomenbuffer kunnen worden gerealiseerd, als alle gekapte bomen uit Rhenen daar gecompenseerd zouden worden. Helaas; dat idee kwam niet tot uitvoering. Wel werd op 30 april 2001 enorm gekapt (zie foto) om "ruimte te maken" voor het giga bouwproject van 164 particuliere "zorg"woningen en een faciliteitencentrum. De kaalslag was enorm! Middenin het broedseizoen en op een (feest)dag dat niemand enige activiteit verwachtte. Met als bijzondere bijkomstigheid dat er voor het bouwproject geen officiële vergunning was afgegeven. Veel commotie dus in de WMR en opnieuw contact met Zuidema en de milieupolitie i.v.m. het onrechtmatig kappen op die datum.

Contact Rhenendael en WMR

Vanaf 15 juli 2002 werd Rhenendael bewoond. De appartementen van het eerste opgeleverde complex worden betrokken. Als de Gelderlander meldt dat: "Rhenen een kenniscentrum op leeftijd rijker", is geworden realiseert WMR zich dat er een volledige nieuwe wijk (met voornamelijk bewoners van buiten Rhenen) wordt toegevoegd aan het woningbestand in Rhenen. De vermelding van "kenniscentrum" maakt ons extra belangstellend.

In april 2003 is het eerste contact gelegd tussen Rhenendael en de WMR. Wij wilden graag

kennismaken met de beheerder, de heer Takkenbos, en waren benieuwd naar de ontwikkelingen. WMR was immers zeer betrokken bij en belangstellend naar het vrij komende terrein van het voormalige ziekenhuis. De kennismaking met de heer Takkenbos was prettig en leerzaam. Hij kent het terrein op zijn duimpje en wist ons veel te vertellen over de verdwenen bomen. "De kaalslag wacht op invulling", zo stelde hij ons gerust. (Wordt vervolgd in 2004.)

Culturele avond 13 februari j.l.

Heel gastvrij en enthousiast werden Dirk Prins en ondergetekende ontvangen, nadat wij onszelf introduceerden bij een van de bewonerscommissies. Er kwamen voor de lezing ongeveer 80 Rhenendaalers samen, in de "Tapis Vert", het faciliteitencentrum. Een groep zéér belangstellende mensen met interesse voor "alles wat groei en bloeit"...

Van Dirk's verhaal over Rhenen op z'n mooist en Kwintelooyen, werd enorm genoten. Prachtig waren de dia's en heel enthousiast en leerzaam / informatief Dirk's verhaal bij de getoonde plekje van Rhenen. Hij maakte een rondgang langs De Palmerswaard (toelichting over de ontzanding en de plannen voor de jachthaven van weleer), de Stadsbossen (die steeds minder een monocultuur gaan worden), het Binnenveld (met het 'moderne weidebeleid'), de Grebbe- en Laarsenberg en natuurlijk de Blauwe Kamer, de Plantage Willem III, de paradepaardjes van het Utrechts Landschap.

Wat alleen maar mij opgevallen kan zijn, Dirk en ik kennen elkaar al jaren via de WMR, is zijn omschakeling. "De nieuwe natuur" heeft ook Dirk Prins veranderd. De huidige uitvoeringen van de ideeën van het paarse kabinet zijn hem uit het hart gegrepen. Eindelijk minder zorgen om de waarde-volle gebieden die officiële bescherming (gaan) genieten. Voor een deel geeft dit eindelijk bevestiging van een lang gekoesterde wens en veel strijd: Dirk: "Meer ruimte voor de rivieren en het water beheersbaar houden, zodat nieuwe natuur zich kan ontwikkelen. Het landschap rondom Rhenen zal veranderen. Positieve voorbeelden zijn aanwezig: De Blauwe Kamer en de Amerongse Bovenpolder. Meer gebieden zullen volgen o.a. vanwege Nationaal Park de Heuvelrug en de nieuwe waterhuishouding rond de Blauwe Hel".

Het gezelschap Rhenendaalers voelde zich rijk die avond. Niet in het minst na de uitleg over hun eigen achtertuin "Kwintelooyen". Bij menigeeen zullen de getoonde mooie natuurplaatjes nog in het geheugen staan.

Hopelijk genieten zij veel en vaak en gaan zij mee als WMR een excursie houdt op het eigen terrein van de Rhenense nieuwbouwwijk. Wij heten Rhenendaalers van harte welkom, ook als donateur en/of met hun kennis, die wij graag en goed kunnen gebruiken.

Wil Schulte 0318 471618

b.g.g. Karina Hendriks 0317 618334

STANKHINDER VEEVOEDERBEDRIJF

In december 1998 gaf de gemeente Lienden (tegenwoordig gemeente Buren) vergunning af aan Coohoud B.V. (voorheen Agrarische Handelonderneming Peelen Lienden B.V.) voor het oprichten van een silogebouw en de verbouw van de bestaande bedrijfsruimte op het perceel Marsdijk 27 en 29 te Lienden. Het silogebouw is bedoeld voor de productie van mengveevoerders. In de vergunning is een bepaling opgenomen voor geurhinder op basis van een berekening die bij de vergunningaanvraag was gevoegd. Die berekening geeft aan dat de geuremissie de waarde van 2 ge/m^3 ter plekke van geurgevoelige objecten niet meer dan 2 % van de tijd (98-percentiel) mag overschrijden.

Vanaf het tijdstip dat het bedrijf in 2000 begon met de productie van mengveevoerders in het silogebouw treedt ernstige geurhinder op die zich met de overheersende winden uit richtingen tussen zuid en west verspreidt over geheel Rhenen. Daarover is door verschillende personen in Rhenen vele malen geklaagd bij het bedrijf zelf, bij de gemeente Buren, bij de Milieu Adviesdienst van het Intergemeentelijk Orgaan Rivierenland (IOR) en ook bij de provincie Gelderland (Milieu Klachten- en Informatie Centrum - MKIC). Dit leidde onder andere tot een gesprek met de eigenaar F. van Cooten en een medewerker van het IOR op 4 april 2003. Tijdens dat gesprek maakte de heer Van Cooten duidelijk dat het stankprobleem vooral optreedt bij de productie van rundveevoeder waarbij o.a. grondstoffen als citruspulp en schilfers van palmpitten en kokosnoten en andere reststoffen uit de voedselindustrie worden verwerkt door samenpersen en verhitting. Bij de verhitting komt de typisch zuurzoete, weeïge stank vrij die door velen in Rhenen als hinderlijk wordt ondervonden. Deze geur kan zich ongeremd met de heersende wind verspreiden omdat de behandeling van de vrijkomende gassen alleen bestaat uit het filteren van stof. Het bedrijf beschikt dus niet over een geurfilter. Omdat het vermoeden bestaat dat het bedrijf meer

geurhinder verspreidt dan de vergunning toestaat, werd de heer Van Cooten gevraagd of hij bereid zou zijn een geurfilter te installeren. Daartoe was hij niet bereid; immers de vergunning verplicht hem daartoe niet. Aan het IOR werd de suggestie gegeven tot het uitvoeren van geurmetingen en/of het maken van een nieuwe berekening om de berekening in de vergunningaanvraag te verifiëren. Na het gesprek gaf Buren per brief aan dat de gemeente bij de vergunningaanvraag over voldoende informatie beschikte. Omdat de huidige productie van het bedrijf lager is dan de productie waarvan bij de berekening werd uitgegaan, verklaarde Buren geen aanleiding te zien het geuraspect nader te onderzoeken.

Sedert het gesprek en de brief van de gemeente Buren is de stankhinder geenszins verminderd. Dat leidde dan ook tot verscheidene klachten bij het MKIC nadat bekend was geworden dat het toezicht op de vergunning kortgeleden is overgegaan op Gelderland. Omdat de klachten niet leidden tot actie bij Gelderland noch bij Buren, stuurde ondergetekende op 10 februari een brief naar de Directie Milieu en Water van Gelderland met het verzoek om handhavend op te treden. Die directie heeft laten weten het verzoek op te vatten als bedoeld in art. 18.14, lid 1 van de Wet milieubeheer. Een onderzoek is gestart en de provincie zal beschikken voor 22 april.

Inmiddels heeft ook het College van B&W van Rhenen een brief gezonden naar dezelfde directie van Gelderland eveneens met het verzoek om handhavend op te treden. Dat verzoek zal ongetwijfeld de intensiteit van het Gelderse onderzoek doen toenemen.

Meldingen over eventueel optredende stankhinder in de komende tijd zullen van invloed zijn op het verloop van het Gelderse onderzoek. Klachten kunnen worden gedeponereerd bij het MKIC (Milieuklachten- en Informatie Centrum) van Gelderland, tel. 026 - 359 99 99 of per e-mail mw.mkic@prv.gelderland.nl

Jules Scholten

THIJMSE BERG

Er is eigenlijk heel weinig te melden over de voorgenomen Uitbreiding van camping Thijmse Berg. De Gemeente zet de procedure voor de Thijmse Berg, ondanks onze bezwaren, onverminderd voort. Het ziet er dus niet goed uit. We hebben een brief aan de Provincie Utrecht gestuurd met daarin onze bezwaren (Camping ligt midden in de EHS, midden in het Nationaal Park, en zal veel versturende randwerking).

De brief is in de vergadering van Provinciale Staten op 22 maart als ingekomen stuk behandeld, voorgesteld zal worden dat Gedeputeerde Staten de behandeling overneemt. We zullen de afhandeling van ons (informele) bezwaar actief volgen, en hebben ook reeds de politiek ingeschakeld. In een latere fase kunnen we ook formeel bezwaar maken, namelijk als de Bestemmingsplanwijziging voorligt.

Sander van Opstal

BEDRIJVIGHEID IN KERN ELST

Beïnvloeding gemeentebesluit

Inspreekmogelijkheden worden door de Stichting Werkgroep Milieubeheer Rhenen benut. Na bestudering van gemeentelijke nota's en afstemming binnen het bestuur, spreekt een van de leden in, namens de Stichting. In december jl. was er een Elsters item aan de orde. In onderstaand stuk een samenvatting.

Onderwerp: *Uitbreiding bedrijven in plangebied bestemmingsplan KERN ELST.*

Aanleiding voor veranderingen in het bestemmingsplan is volgens B en W (wethouder Prosman) de illegale situaties: "Woonbestemming wordt gebruikt voor bedrijfsdoeleinden".

Het betreft illegale zaken zoals: de opslag van bouwmaterialen en de stalling van landbouwmachines en auto's. De wetoverschrijding betreft: een agrarisch loonbedrijf (cat. 3), een autobedrijf (cat.2) en een bouwbedrijf (cat.3) in Elst. De oorzaak van de illegaliteit is dat de bedrijfserven bekneld raken door woonbebouwing. Het inbreiden bij woningbouw verhoudt zich niet met de aanwezige bedrijvigheid.

Inspreken op de Ruimte en Groen op 9 dec. 2003

"Als voorzitter van Werkgroep Milieubeheer Rhenen en inwoner van Elst, sinds 1972, bestudeerde ik het agendastuk van de ambtenaren Prins en Schoneveld. Wij hebben waardering voor dit heldere en objectieve stuk. Wij stellen ons voor 100% achter het advies in deze memo: 'geen uitbreiding voor bedrijven in Bestemmingsplan Kern Elst'.

Onze motivatie is als volgt: Met het plan wil wethouder Prosman van twee wallen eten: inbreiden van woningbouw en uitbreiden van industrieterrein, daar protesteren wij tegen!

Waar het vigerende bestemmingsplan spreekt van 'karakteristieke vermenging van wonen en werken'... moet het bestemmingsplan vernieuwd en de illegaliteit aangepakt worden.

- *Inbreiden is beleid. Woonkavels worden gesplitst en bebouwd met huizen. Dat voorkomt uitbreiding van het dorp met woonwijken.*
- *Je kunt niet inbreiden en tegelijk regelen dat de bedrijvigheid toeneemt. Dat kan nergens, ook niet in Elst.*
- *Als kleinschalige bedrijvigheid een woonerf ontgroeit, moet de bedrijfsbestemming opgeheven worden en veranderd in "woondoeleinden". De ondernemer mag verder op Remmerden. (Bij enige actieve grondpolitiek van Rhenen was er op de terreinen van de voormalige steenfabriek veel ruimte geweest om Elster ondernemers onderdak te bieden aldaar.) Rhenen kan hier bemiddelen! Zeker als Remmerden wordt toegewezen tegen een normale prijs aan Elsterse ondernemers... Dit i.p.v. een bouwmarkt.*

- *De zaken waar illegaliteit is geconstateerd betreffen categorie 1, 2 en 3, dus waar gaat het hier over: Gebrek aan handhaving!*
- *Bedrijfspercelen zijn nooit stil. Als er ambachtelijk begonnen wordt, is het zeldzaam dat het na een jaar nog een eenmanszaak betreft: ondernemers willen groeien! Daar is niks mis mee, maar dan wel op de plek waar dat het beste past: het industrieterrein. Denk hierbij ook aan afspraken in WERV verband.*

Het mag overduidelijk zijn dat wij pleiten voor het volgen van het ambtelijk advies in de memo. Dat betekent: investeer in woongenot voor Elst, zeker waar wonen en werken te dicht op elkaar komen!

Tot slot: Het is een ramp voor ons dorp dat de N225 er door loopt, met verkeersstress en onveiligheid.

Geef ONS een fietspad om in Rhenen te komen, met een simpele afslag naar Remmerden, dan is de veiligheid van de fietser daar ook gewaarborgd! Het is zeer bedenkelijk dat wethouder Prosman in deze zaak en ook B en W, Elst niet serieus nemen. Het gaat over een dorp waar bijna 5000 mensen prettig willen wonen. Dat wordt voor een groot deel overschaduw door bedrijfs- en verkeersoverlast. ELST behoeft helder beleid en zorg voor goed en rustig wonen. *Met goed beleid eet niet je niet van twee wallen; nu niet en nooit niet en zeker als overheid niet.... "*

Werkgroep Milieubeheer Rhenen

Naschrift

Inmiddels is bekend dat 'de gemeente Rhenen' bedrijfsuitbreidingen in de Vordel wil toestaan en nu woonlocaties wil zoeken/bouwen in de Elster Engh. Tegen dit plan heeft de WMR bezwaar gemaakt via het ter visie liggende concept Streekplan 2005-2015. Het opnemen van de Elster Engh als woningbouwlocatie (in ruil voor uitbreiding bedrijvigheid in de Vordel) geeft het dorp nog meer logistieke problemen en néémt een prachtig en oorspronkelijk deel van Elsterse waarden af. Wordt er aan de Engh gebouwd, dan ligt er, voor aan de noordzijde van het dorp, ook binnen no time de gemeentewens voor een rondweg, op de mat bij de provincie... Het 'toeval' wil dat voor het aanleggen van rondwegen, door de provincie, onlangs een forse subsidie van 25% werd uitgelooft.

Wil Schulte

RUIMTELIJKE ORDENINGSPLANNEN

Er zijn op dit moment 3 belangrijke ruimtelijke plannen in procedure:

1. **Ontwerp Reconstructieplan Gelderse Vallei – Utrecht Oost.** Het Reconstructieplan is het belangrijkste plan, nl. Rijksbeleid en is als zodanig kader stellend voor het provinciale Streekplan. (Zie bericht elders in de nieuwsbrief.)
2. **Ontwerp Streekplan provincie Utrecht 2005 – 2015.** Nu in de ontwerp fase. Bedenkingen hiertegen konden tot 16 februari 2004 ingediend worden bij Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Utrecht. Dit heeft de WMR gedaan (zie artikel in deze Nieuwsbrief). Het Streekplan met ruimtelijk beleid voor de komende periode van 10 jaar is kader stellend voor de regionale structuurvisie en gemeentelijke bestemmingsplannen.

3. **Regionale structuurvisie WERV,** met plankaarten voor 2015 en voor 2030. De gemeenten Wageningen – Ede – Rhenen – Veenendaal hebben in 2002 een convenant gesloten om te functioneren als zgn. regionaal stedelijk netwerk. Volgens de concept 5^e nota R.O. zouden stedelijke netwerken (samenwerkingsverbanden) financieel beloofd worden bij de uitvoering van gezamenlijke projecten, zoals openbaar vervoer. Na de val van het kabinet is de 5^e nota RO op een zijspoor beland. Onduidelijk is wat op dit moment nog de status is van een Stedelijk netwerk, en ook is onduidelijk of er van rijkswege financiële vergoedingen te verwachten zijn. De structuurvisie gaat nu de inspraak in en in alle vier de gemeenten is een inloopbijeenkomst georganiseerd (in Rhenen op maandag 29 maart j.l.). Inspraakreacties kunnen tot vrijdag 30 april worden ingediend bij het projectbureau WERV op het gemeentehuis.

Willy Hoorn en Karina Hendriks

STREEKPLAN 2005 - 2015

Het streekplan is nu in de ontwerp fase. Bedenkingen hiertegen konden tot 16 februari 2004 ingediend worden bij Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Utrecht. De WMR heeft uitgebreide bedenkingen ingediend waarvan hieronder een samenvatting. Wie geïnteresseerd is in de hele tekst kan terecht bij de redactie.

Algemeen

De provincie kiest in het nieuwe streekplan voor 'beheerste groei' en 'niet de kwantitatieve vraag, maar de ruimtelijke mogelijkheden zijn bepalend'. De WMR heeft daar waardering voor. In vergelijking met het vorige streekplan kiest de provincie voor een brede benadering waarin recht wordt gedaan aan de verschillende 'lagen' in de ruimte:

1^e laag: fysieke ondergrond: bodem, water en cultuurhistorie

2^e laag: infrastructurele netwerk

3^e gebruikslagen stedelijke en landelijke gebieden die resp. met rode en groene contouren worden begrensd. Daarnaast zie je een verschuiving van doelplanologie naar ontwikkelingsplanologie; de nadruk ligt dus meer op het 'hoe' dan op het 'wat' omdat in het verleden bleek dat men toch vaak achter de feiten aanliep met het ruimtelijk beleid.

Deze bredere benadering vinden wij op zich goed, maar maakt het risico op inconsistent en conflicterend beleid groot. Zeker in het licht van het ambitieniveau van GS, nl. om dit provinciale streekplanbeleid actief en flexibel uit te voeren. In vergelijking met het vigerende streekplan 1994-2004 zijn de instrumenten om het nieuwe Streekplan flexibel te interpreteren talrijker: bijv. afwijkingsbevoegdheid van GS, de touwtjes-

methode, schaakbordmodel, ruimte voor ruimte, rood voor groen, compensatiebeginsel. De rechtszekerheid die burgers en belangenorganisaties mogen ontlenuen aan een streekplan mogen hierdoor niet in het geding komen. We hebben in onze bedenkingen dan ook benadrukt dat bij elke wijziging van de rode contour een afwijkingsbevoegdheid dient te worden toegepast. Er kunnen namelijk zeer verschillende belangen in de omgeving meespelen. Verder dringt de WMR erop aan dat ieder instrument voor flexibele interpretatie slechts bij uitzondering overwogen moet worden. Zorgvuldige publicatie is noodzakelijk om te voorkomen dat burgers en belangenorganisaties voor voldongen feiten komen te staan.

Onderdelen

Wij hebben als WMR over een hele reeks onderdelen onze bedenkingen geuit. Hieronder een samenvatting.

Groene contouren

- De WMR vindt het verwarrend dat de EHS-gebieden Kwintelooyen, Koerheuvel / De Tangh en de Laarschenberg met hun zeer hoge natuur-, archeologische- en cultuurhistorische waarden niet als Landelijk Gebied 4 zijn aangewezen, maar als Landelijk Gebied 1 en 3 met alle geformuleerde gebruiksmogelijkheden van dien. De hoofdfunctie van deze gebieden is volgens de WMR natuur en recreatief medegebruik is hierbij mogelijk.
- De Elster buitenwaarden en de Palmerswaard zijn ten onrechte niet aangegeven als Vogelrichtlijngebied op de kaart Groene Contouren. Deze uiterwaarden zijn bij besluit van 19 mei 2003 door het ministerie van LNV aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

- Het nieuwe tracé voor de ecologische verbindingzone (EVZ) Noordelijke Meentsteeg tussen De Hooilanden en de Heuvelrug staat onterecht niet op de kaart Groene Contouren, evenals de ecologische verbindingzone van de Laarschenberg naar de Bergweg.
- Bij de drie genoemde Robuuste Ecologische Verbindingen wordt onterecht geen melding gemaakt van de REV Nederrijn-Heuvelrug (Wageningen-Rhenen, edelhert).
- De WMR ziet conflicterende en moeilijk verenigbare belangen op de plek ter hoogte van de spoorwegovergang naar Achterberg. Zoals hiervoor opgemerkt is in deze buurt een ecologische verbindingzone geprojecteerd (Laarschenberg-Bergweg). Tegelijkertijd staat op plankaart 5.2 (integraal autonetwerk) een pijl voor nieuwe infrastructuur en is de omgeving Boslandweg, met name de smalle uitloper tot aan kruispunt Bergweg (richting spoorwegovergang) binnen de nieuwe rode contour opgenomen. Wanneer de provincie geen aanwijzingen geeft om onomkeerbare ingrepen en processen te voorkomen op deze plek, ziet de WMR de realisatie van de EVZ Laarschenberg-Bergweg somber in. De WMR vraagt zich verder af op welke nieuwe infrastructuur hier wordt bedoeld.
- De WMR is van mening dat het nieuwe streekplan de gelegenheid biedt de 'enclave voormalige kraanmachinistenschool' te begrenzen als deel van de EHS en als zodanig op de kaart Groene Contouren te zetten.

Rode contouren

- **Boslandweg:** De WMR maakt bezwaar tegen de nieuwe rode contour rond de Boslandweg in Rhenen, met name de uitloper van de rode contour tot aan de kruising Bergweg, het gebied rond de Boslandweg 50. De WMR vreest dat Rhenen, het bedrijventerrein Brinkhousterrein en Achterberg aan elkaar vast groeien, met alle desastreuze gevolgen voor de beoogde 'nieuwe natuur' en het zicht op de landschappelijk en archeologisch waardevolle Laarschenberg. Het realiseren van EVZ Laarschenberg-Bergweg is bij voorbaat een onmogelijke opgave.
- **Vogelenzang:** De WMR vraagt de rode contour aan de zuidkant van het terrein Vogelenzang op te schuiven naar het noorden, zodanig dat de realisatie van een ecologische verbindingzone mogelijk wordt en zodanig dat een zone gevrijwaard blijft van verstedelijking i.v.m. mogelijk te nemen maatregelen tegen hoogwater. Ook verzoeken we de steilrand ten noorden van het terrein Vogelenzang buiten de rode contour te laten.
- **Elster Engh:** De WMR vindt het onaanvaardbaar als de Elster Engh door middel van ruil met de Vordel binnen de rode contour komt te liggen vanwege de hoge aardkundig, archeologische, cultuurhistorisch en landschappelijke waarden ter plekke. Deze mogelijke ruil is een voorbeeld van de

onwenselijkheid om zonder afwijkingsbevoegdheid de touwtjes-methode toe te passen.

Provinciale weg N225

Op de ene plek heet de N225 een verstedelijkte verkeersas, op de andere een erftoegangsweg. De WMR vraagt zich af of een erftoegangsweg gelijkgesteld kan worden aan een verstedelijkte verkeersas? De WMR wil dat de provincie de huidige N225 daadwerkelijk gaat herinrichten als erftoegangsweg. Vanwege de toename van autoverkeer op erftoegangsweg N225 en de mogelijkheid van vestiging in de regio maakt de WMR bezwaar tegen de mogelijkheid van een bouwmarkt op Remmerden, N225 in relatie tot EHS en de voorgenomen restcapaciteit Remmerden. De WMR acht een voorgenomen uitbreiding van Remmerden in strijd met de beleidslijn om provinciale wegen die de EHS doorsnijden af te waarderen. (zie ook artikel over Visie Verkeer en Vervoer in deze Nieuwsbrief.)

PON-lijn en verbinding zuid

De WMR pleit ervoor reactivering van de PON-lijn niet uit te sluiten en middels het streekplan te voorkomen dat onomkeerbare ingrepen en processen herstel van het tracé onmogelijk maken. Om de verbinding met het zuiden te verbeteren verzoekt de WMR ook de toekomstwaarde van een spoorlijn over de Rijn te onderzoeken. Een spoorverbinding Noord Zuid kan een enorme impuls geven aan het treinverkeer.

Nieuwe infrastructuur t.h.v. Bergweg

De WMR wil weten wat de provincie zich voorstelt bij het plan om de aansluiting van de N225 op de N233 (Rhenen) te ontlasten of te ontrafelen en welke ruimtelijke, ecologische en landschappelijke gevolgen dit kan hebben. Ook vraagt de WMR zich af of de pijl op de themakaart 5.2 bij het knooppunt N225-N233 dient te staan i.p.v. bij de spoorwegovergang Achterberg. Indien dit laatste niet het geval is, is de WMR van mening dat nieuwe infrastructuur op deze locatie ongewenst is.

Remmerden

De WMR vindt uitbreiding van het bedrijventerrein Remmerden zeer ongewenst vanwege de hoge archeologische, aardkundige, ecologische en landschappelijke waarden ter plekke, vanwege het verkeersaanzuigend effect op de N225, vanwege de maatschappelijke noodzaak om zorgvuldig met de ruimte om te gaan en vanwege de onrealistisch gebleken noodzaak om het bedrijventerrein in de afgelopen streekplan uit te breiden. De WMR roept de provincie op maximale inspanning te plegen om deze historische vergissing te corrigeren en de restcapaciteit zo nodig over te hevelen naar een andere locatie (bijv. ISEV). De WMR verzoekt de provincie de restcapaciteit van 5 ha netto voor Remmerden te heroverwegen op grond van doelen t.a.v. zorgvuldig ruimtegebruik.

Rijn en jachthaven

De WMR wil graag weten op grond van welk beleid de aanwijzing van de Rijn als toerwaartweg is genomen en of dit conflicteert met ander bestaand beleid? De WMR maakt zeer ernstig bezwaar tegen nieuwe mogelijkheden die in ontwerp streekplan en de Regionale Structuurvisie ontstaan voor een jachthaven in de Palmerswaard. Het betekent niet alleen schoffering van rechtszekerheid door een Kroonbesluit, het is ook een slag in het gezicht van de vele burgers en belangenorganisaties in Rhenen die zich verzet hebben

tegen een jachthaven in de Palmerswaard. De WMR wil weten welke status en bescherming het streekplan zal kunnen bieden aan het voornemen in de Regionale Structuurvisie WERV om een regionale jachthaven in de Palmerswaard te ontwikkelen. Verder wil de WMR weten of de Regionale Structuurvisie WERV wordt beschouwd als integraal intergemeentelijk plan, dat als zodanig in het streekplan kan worden opgenomen.

Willy Hoorn en Karina Hendriks

*Wageningen & plaatselijk
of
provincie & regio planning voor plan*

BOOMFEESTDAG OP DINSDAG 6 APRIL A.S.

OOK DE WMR STAAT ER WEER BIJ!

BROEDVOGELINVENTARISATIES

In de laatste Nieuwsbrief van 2003 heb ik u beloofd terug te komen op de vorig jaar gehouden broedvogelinventarisaties in de Palmerswaard, Remmerdense heide, Landgoed "de Tangh" en de Roghairsparren. Hieronder geef ik een korte samenvatting van de diverse resultaten.

Palmerswaard

Dit jaar is het aantal vastgestelde territoria op 325 gesteld verdeeld over 55 soorten. Dit is een aanmerkelijk vooruitgang ten opzichte van 2002 toen er 42 soorten werden geteld.

Nieuwkomers die nog nooit in de Palmerswaard zijn vastgesteld: Boomklever, Dodaars, Krakeend, Matkop, Ransuil en Wintertaling. Door toenemende bebossing neemt het aantal territoria in dit biotoop sterk toe. Met name soorten als Koolmees, Pimpelmees, Kneu, Tijftjaf, Tuinfluiter en Vink profiteren van de veranderende begroeiing.

De Blauwborst is met 2 territoria weer verder teruggelopen maar de Rietgors is spectaculair vooruitgegaan van 3 naar 8 territoria. De Kleine Karekiet is echter in aantal gehalveerd van 8 naar 4 territoria.

Over het algemeen kan gesteld worden dat de eenden, ganzen en andere waterminnende soorten teruglopen maar dat de vogels die bomen en struiken prefereren toenemen.

Hoewel er grote groepen (soms wel 70-80) foeragerende Oeverzwaluwen gesignaleerd worden komt de soort niet tot broeden in één van de vele steile oevers.

In de winter van 2003 was er langere tijd een Ruigpootbuizerd aanwezig. Verder veel Kuifeend, Slobeend, Smient en Wilde Eend.

Een groot deel van het jaar bevinden zich Witgat, Oeverloper, Watersnip, Kleine Zilverreiger en Buizerd in het gebied om er te foerageren. De laatste tijd wordt ook de Grote Zilverreiger regelmatig waargenomen. Ook worden regelmatig waarnemingen gedaan van Visdief, Blauwe Reiger, Groenpoot Ruiter, Indische Gans, Tureluur en Havik. Op 19 april was er weer een waarneming van een zingende Nachtegaal, het was echter éénmalig. Op dezelfde datum werd een Appelvink waargenomen.

In het voorjaar op 9 maart een Bruine Kiekendief en op 11 maart zingende Koperwieken, Sijs en een Kruisbek. Een goed vogeljaar voor de Palmerswaard met een sterke toename (zes) van het aantal soorten. De definitieve inrichting van de Palmerswaard laat nog steeds op zich wachten.

De gemeente Rhenen probeert een breed gedragen plan te formeren zodat het gebied vanaf de Rijnbrug tot het eind van de Palmerswaard een aaneengesloten gebied wordt waar recreatie en natuurontwikkeling samen op gaan.

Het Utrechts Landschap wacht kennelijk op deze ontwikkeling zodat men nog steeds geen definitief beheersplan voor het gebied heeft gemaakt.

Remmerdense heide

De Remmerdense heide is in 2003 weer geïnventariseerd. De vorige inventarisatie dateerde uit 1998 en is destijds uitgevoerd onder leiding van J. Steenman.

Ten opzichte van 1998 is de vogelstand afgenomen met 2,2%. Ten opzichte van 1994 zelfs met 14,8%! Deze achteruitgang lijkt een trend voor de bossen rond de gemeente Rhenen. Ook de Laarssenberg, Grebbeberg, Stadsbossen, Landgoed "de Tangh" en de Roghairsparren laten een achteruitgang zien.

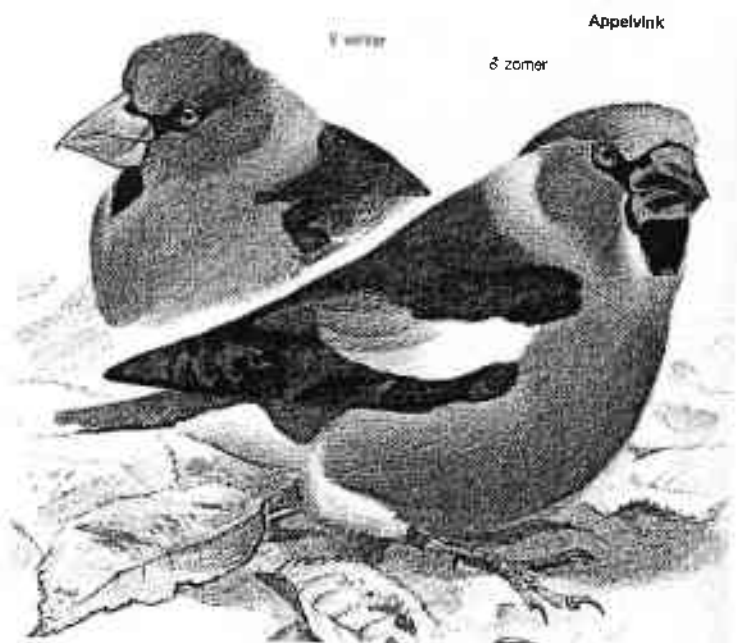
Wel zijn bij de Remmerdense heide enkele zeldzame en interessante soorten verschenen die de verdere achteruitgang compenseren. Dit zijn Appelvink, Houtsnip, Kruisbek, Putter, Roodborsttapuit en Groene Specht. Verdwenen zijn de Boomklever, Fazant, Gekraagde Roodstaart, Holenduif, Koekoek, Sperwer en Zwarte Specht. De meer algemene soorten zoals Fitis, Koolmees, Merel, Roodborst, Vink en Winterkoning zijn toegenomen.

Ook de Geelgors, Goudvink en Grote Lijster zijn toegenomen. Achteruit gingen de Grote Bonte Specht, Boompieper en de Boomkruiper.

Losse waarnemingen zijn; 4 Blijsters op 19/4, Fazant op 28/2, Fluiter op 19/4, 2 Graspiepers op 19/4, Keep op 5/4, Smelleken op 20/3 en regelmatig Raven.

Landgoed "de Tangh"

Het landgoed De Tangh werd voor het eerst in 1981 door Gleichman geïnventariseerd. In 2003 is het gebied opnieuw op broedvogels onderzocht door de KNNV-afdeling Wageningen en omstreken. In totaal werden van 32 soorten territoria vastgesteld, wat voor zo'n klein gebied vrij veel is. Dit hangt ongetwijfeld samen met de grote variatie aan begroeiingstypen op het landgoed. Vergeleken met 1981 is het aantal soorten vrijwel gelijk gebleven.

Wat wel sterk achteruit is gegaan is het aantal territoria: van 157 naar 102. Dat kan grotendeels op het conto worden geschreven van vier soorten: Koolmees, Huismus, Spreeuw en Houtduif. Wat betreft de Koolmees was het aantal in 1981 wel erg hoog, wat voor Gleichman reden was voor een PS: "de dichtheid aan Koolmezen is bijzonder hoog, maar gezien de vele nestvondsten (boomholten, nestkasten) geenszins overdreven of op foute interpretatie berustend".

Het verdwijnen van de Huismus past in een landelijke trend, en zal mogelijk te maken hebben met het verminderde aanbod aan voer. De Spreeuw is nog wel aanwezig, maar het aantal van 4 territoria is duidelijk minder dan de 10 of meer territoria in 1981. Ook het aantal Houtduiven is sterk afgenomen (van 12 naar 6), hetgeen ongetwijfeld samenhangt met de terugkeer van de Havik op dit deel van de Utrechtse Heuvelrug. Het aantal bossoorten dat afhankelijk is van dood hout is sterk toegenomen. Groene Specht en Kleine Bonte Specht zijn nieuw verschenen, en het aantal Boomklevers is toegenomen van 1 naar 4. Het aantal struweel- en bosrandvogels is afgenomen; het aantal Fitissen is gedaald van 4 naar 1 en van de Tuinfluiter van 2 naar 1. Van een aantal zomervogels past de afname in een landelijke of regionale trend, en moet de oorzaak waarschijnlijk worden gezocht in de overwinteringsgebieden. Het gaat in De Tangh om de Gekraagde Roodstaart, Zomertortel en mogelijk ook de Fluiter.

Roghairsparren

In 1998 werd door de Vogelwerkgroep van de KNNV Wageningen e.o. op verzoek van de eigenaar voor het eerst een inventarisatie uitgevoerd van het bos van jonkheer Bosch Ridder van Rosenthal. In 2003 werd het gebied opnieuw onderzocht.

Het bos bestaat uit den, spar, Amerikaanse eik, zomereik en berk, deels in monocultures en deels als gemengd bos. Door een extensief bosbeheer is er relatief veel dood hout aanwezig. In het bosgebied liggen ook enkele grafheuvels die vrij worden gehouden van opgaande bomen en die, samen met de bosrand langs de akker, een aantrekkelijk milieu vormen voor bosrand- en struweelvogels.

Het totale soorten is met 31 gelijk gebleven. Wel hebben zich een paar verschuivingen voorgedaan. Van de Kleine Bonte Specht, de Koekoek, de Sperwer, de Spreeuw en de Tuinfluiter in 2003 geen territoria vastgesteld. Daarentegen zijn een aantal soorten nieuw verschenen: Bosuil, Buizerd, Heggenmus, Kruisbek en Staartmees.

De territoria van de Geelgors en Boompieper en het merendeel van de territoria van de Fitis liggen in het westelijk deel van het bosgebied, aan de akkerrand en rond de grafheuvels. Hun aantal is vrijwel gelijk gebleven. Ook bij de andere soorten lijken er zich geen structurele veranderingen te hebben voorgedaan. Wel is het totale aantal territoria licht gedaald van 156 naar 141.

Losse waarnemingen: Ekster (23-3), Fazant (1-6), Groenling (1-3, 16-3, 2-4), Sperwer (2-4), Sijns (19-2

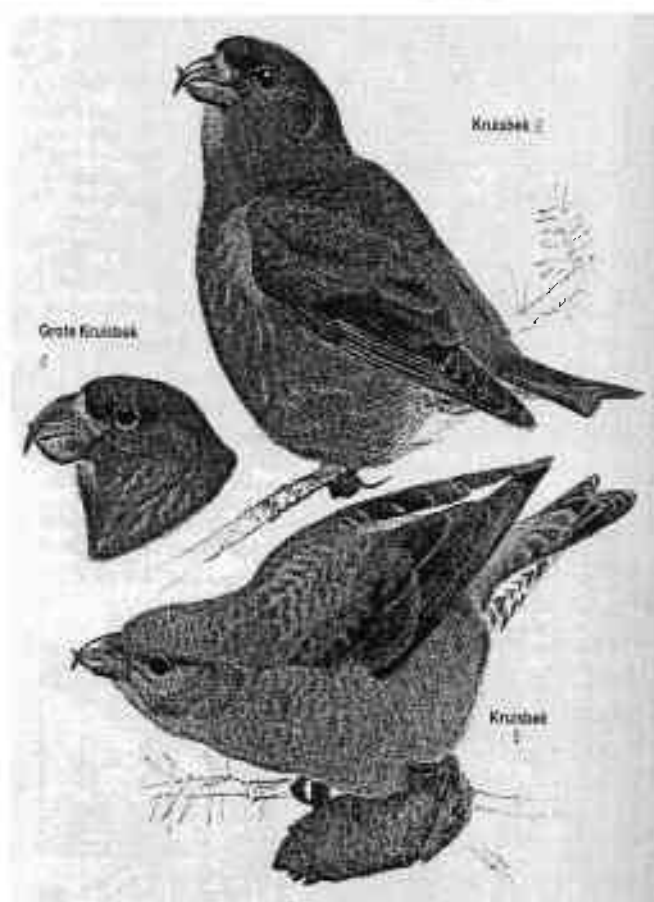
aanw., 16-3 zang, 23-3 zang), Tuinfluiter (26-4, 17-5?), Witte Kwikstaart (2-4), Zwarte Specht (7-6).

Zoals hierboven is te zien is er erg veel werk verricht door leden van de Vogelwerkgroep Wageningen en enkele verdere medewerkers. Het nut en doel van deze inventarisaties heb ik in de vorige Nieuwsbrief uitgebreid belicht.

Voor dit jaar staan binnen de gemeente Rheden de inventarisatie van de Plantage Willem 3, Palmerswaard en het kerkhof met het aangrenzende bos (Kerkebos) op het programma. Dit laatste omdat de gemeente van plan is de begraafplaats uit te breiden in het aangrenzende bos en het uit dat oogpunt van belang is te kijken wat dit betekend voor de vogelstand. De gemaakte rapporten worden overhandigd aan de eigenaren, Gemeente en SOVON (vogelonderzoek Nederland).

De bovenstaande teksten zijn ontleent aan: *Broedvogelinventarisatie Palmerswaard 2003* door Piet van Klaveren, *Broedvogelinventarisatie Remmerdense heide 2003* door Rolf von Poppe, *Broedvogelinventarisatie Landgoed "de Tangh" en Roghairsparren 2003* door Han Runhaar.

Piet van Klaveren

DUURZAAMHEID RHENEN

De Duurzaamheidsspiegel is een initiatief van de NCDO (www.ncdo.nl). Deze nationale commissie richtte zich aanvankelijk op duurzame ontwikkeling op lokaal niveau (Lokale Agenda 21) en sinds enkele jaren ook op Internationale samenwerking.

Duurzame ontwikkeling betekent concreet: bij alle beleidsvoornemens rekening houden met het voortbestaan van onze toekomstige generaties wereldwijd. Het gaat hierbij dus om het echte lange termijn denken over de grenzen heen.

Jaarlijks stuurt de NCDO een vragenlijst naar alle gemeenten om hun lokale beleid te toetsen op duurzaamheid en aan bestuur en politiek een spiegel voor te houden.

De Rhenense politiek heeft in 2002 aangedrongen op meer duurzaam beleid, te beginnen met een inventarisatie van de huidige stand van zaken: een nulmeting in 2003, om van daaruit het beleid duurzamer te maken.

Tabel: Uitslag scores gemeente Rhenen

onderdeel	max.score 2003	score 2002	score 2003	score 2003	score 2003 in %	rangorde
1. klimaat	40	9	10		25 %	212 van 284
2. lokaal/mondiaal	40	13	13		33 %	120 van 220
3. ruimte en groen	34	12	9		26 %	49 van 59
4. sociaal	30	4	8		27 %	52 van 56
5. water	30	5	12		40 %	140 van 287
5b. extra deel water	20	n.v.t.	(9)		45 %	
TOTAAL	174 (194 *)	43	52 (61 *)		30 (31*) %	n.v.t. (**)

(*) score inclusief extra deel water 2003

(**) Doordat maar weinig gemeenten de hele spiegel hebben ingevuld is voor de totale vragenlijst geen rangorde bekend.

De uitslag in Rhenen is niet spectaculair, een 30% score. Er zijn dus veel verbeterpunten noodzakelijk. We hoeven hierbij niet opnieuw het wiel uit te vinden, we kunnen leren van ander gemeentelijk beleid, bijv. de gemeente Wageningen. Deze gemeente heeft een

ambtenaar als duurzaamheidscoördinator aangesteld. Een goed initiatief. Vaak hangt de kwaliteit van gemeentelijk beleid ook af van een enkele enthousiaste ambtenaar of wethouder.

Thema:	Rhenen	Ede	Wageningen
Klimaat	25 %	n.i.	60 %
Mondiaal	32 %	55 %	80 %
Ruimte&groen	26 %	n.i.	61 %
Sociaal	26 %	n.i.	53 %
Water	42 %	n.i.	34 %
TOTAAL	31 %	-	58 %

n.i. = niet ingevuld

Aafke Vervoort, lid namens Platform Duurzaam Rhenen (PDR) in de Milieu Advies Commissie Rhenen

BAGGERDEPOT INGENSCHEN WAARDEN

Wat staat er te gebeuren?

Het bedrijf Ingensche Waarden BV (en haar zustermaatschappij Biesbosch BV) is van plan om in de zandwinput aan de zuidoever van de Rijn in de Ingensche Waarden tegenover Elst een stortplaats voor verontreinigde baggerspecie te realiseren. Het gaat daarbij om een grote hoeveelheid onbruikbare en verontreinigde uiterwaardengrond die vrijkomt in het kader van "Ruimte voor de Rijntakken" en baggerspecie uit de provincies Gelderland en Utrecht van de verontreinigingsklassen 3 en 4 (sterk verontreinigd).

Welke vergunningen zijn nodig?

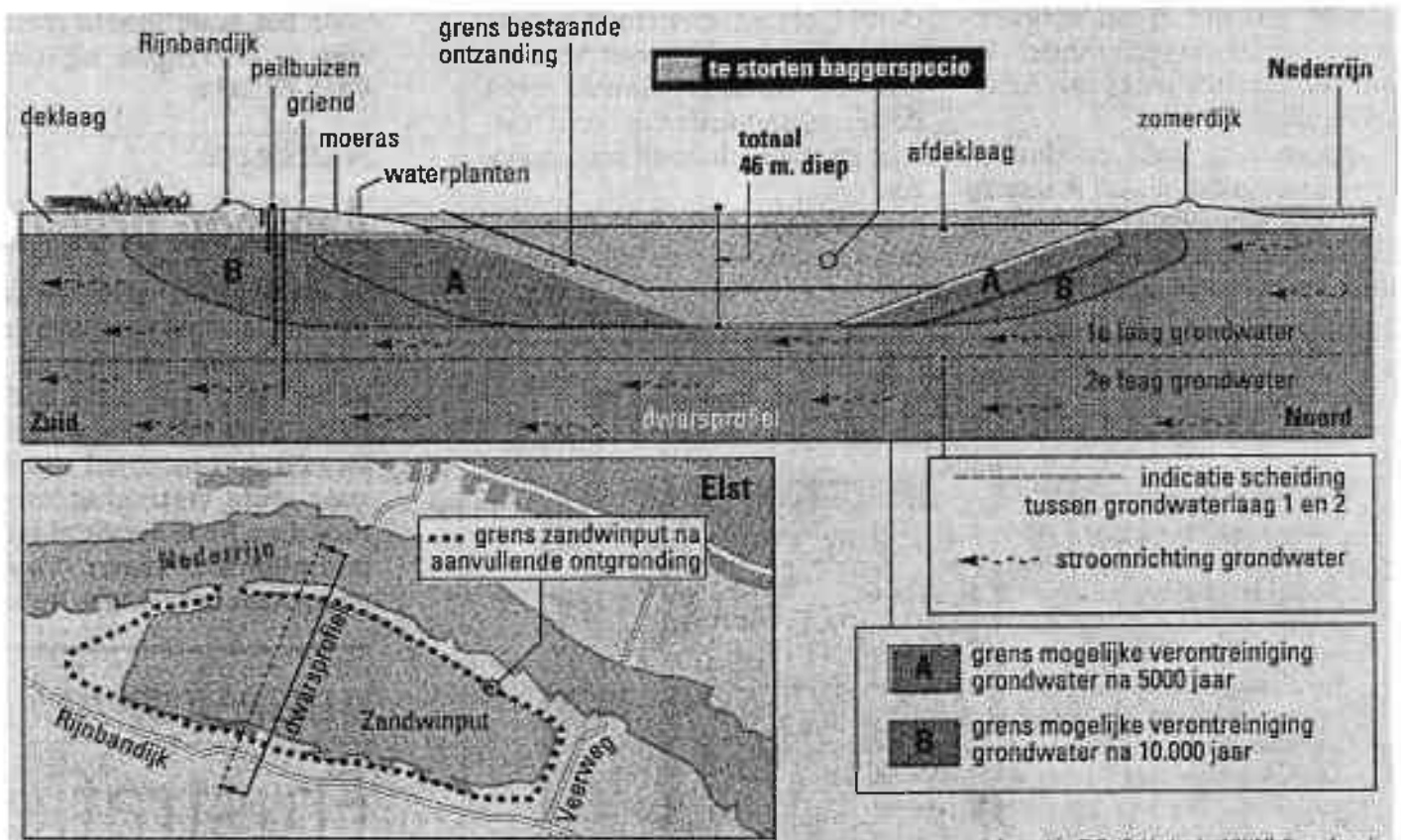
Voor dit plan heeft Ingensche Waarden BV vergunningen nodig op grond van de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) en ook in het geval van extra ontgroning, een nieuwe ontgrondingsvergunning. Deze vergunningen moeten worden afgegeven door Gelderland (Gedeputeerde Staten) en de minister van Verkeer en Waterstaat (V&W). Vanwege de omvang van de baggerstort en de ernst van de daarmee samenhangende milieueffecten moet voor de besluitvorming over de vergunningverlening de procedure voor milieueffectrapportage worden doorlopen. Om daaraan te voldoen is door Ingensche Waarden BV een milieueffectrapport (MER) opgesteld (met inschakeling van het adviesbureau 'Arcadis' –

voorheen 'Heidemij'). Het MER werd op 13 november 2003 ter inzage gelegd en op 8 januari 2004 werd een hoorzitting gehouden in Ingen. De inspraakperiode eindigde na de hoorzitting. Op 11 februari bracht de Commissie voor de milieueffectrapportage te Utrecht haar onafhankelijke toetsingsadvies uit over het MER. Deze Commissie heeft in haar advies de resultaten van de inspraak betrokken.

Normaal gesproken is het zo dat bij een MER ook de vergunningaanvragen ter visie worden gelegd. In dit geval heeft Ingensche Waarden BV nog geen vergunningaanvragen opgesteld en ingediend. Het bedrijf wil daarmee wachten tot na de inspraak en totdat Gelderland en V&W de beoordeling van het MER hebben afgerond. De uitkomst van die beoordeling is aldus direct van invloed op de inhoud van de vergunningaanvraag en de besluitvorming daarover.

Is er al eerder een MER gemaakt?

Het plan om in de Ingensche Waarden een baggerdepot te realiseren, is niet zo maar uit de lucht komen vallen. In de negentiger jaren is door Gelderland al een MER gemaakt voor de keuze van baggerdepotlocaties in de provincie. De zandwinput in de Ingensche Waarden eindigde toen op een gedeelde 3^e plaats na weging van alle (on)geschiktheidfactoren inclusief die voor natuur en milieu. Op dat MER werd toen in de inspraak weinig gereageerd.

Hoe denkt men over het baggerdepot en het MER?

In Ingen en omgeving in de Betuwe maar ook in Elst bestaat grote bezorgdheid over de geplande baggerstort omdat gevreesd wordt dat de verontreinigingen in de bagger zich via het grond- en het oppervlaktewater zullen kunnen verspreiden met mogelijk nare gevolgen voor omwonenden, de natuur en voor de landbouw en fruitteelt in de omgeving. Ook andere mogelijke milieugevolgen zoals geluid- en lichthinder worden als een onaanvaardbare milieubelasting ervaren. In de Betuwe is speciaal voor het bestrijden van de plannen van Ingensche Waarden BV een stichting opgericht: "Stichting Red de Betuwe!" (www.reddebetuwe.nl). Het is dan ook geen wonder dat in totaal ongeveer 1500 schriftelijke reacties op het MER zijn ingediend bij Gelderland (waaronder een heldere inhoudelijke reactie van WMR en verder vele standaardbedenkingen voorbereid door "Red de Betuwe!") en dat de hoorzitting op 8 januari werd bezocht door honderden mensen die de zaal deden uitpuilen. Er werden op die avond vele vaak goed onderbouwde en dikwijls ook gepassioneerde betogen gehouden om Gelderland en de minister van V&W te bewegen negatief te oordelen over de plannen van Ingensche Waarden BV.

Heeft het baggerdepot ook voordelen voor het milieu en de natuur?

Er is dus veel kritiek op het MER en op het plan van Ingensche Waarden BV. Betekent dit dat het opvullen van de zandwinput met verontreinigde bagger en uiterwaardengrond louter slecht is voor het milieu en de natuur in de omgeving? Neen, er zijn ook positieve kanten.

De verwijdering van verontreinigde bagger is een maatschappelijk probleem. In en langs alle rivieren, kanalen en waterlopen komen verontreinigde waterbodems en gronden voor. Omdat vaargeulen op diepte en watergangen voor de afvoer van overtollig water open en schoon moeten worden gehouden, wordt er gebaggerd. De verontreinigde bagger moet ergens verantwoord worden gedeponeerd. De verontreinigde onderwaterbodems en gronden bevinden zich nu verspreid over een groot gebied in en langs de rivieren, kanalen en watergangen. Het contact tussen de verontreinigde onderwaterbodems en gronden en hun omgeving is dus groot. Bij berging in een depot zoals de zandwinput in de Ingensche Waarden, wordt de verontreinigde bagger en grond geconcentreerd in een klein gebied waarmee het contact met de omgeving aanzienlijk wordt verkleind. Dat is positief voor het milieu.

Daarnaast is het zo dat als de zandwinput na beëindiging van de ontgroning blijft liggen als een groot en zeer diep met water gevuld gat, dit uit natuuroogpunt een weinig aantrekkelijke situatie vertegenwoordigt. De voorgestelde eindafwerking als ondiepe plas met glooiende oevers zal uiteindelijk een voor de natuur veel meer aantrekkelijke situatie opleveren. Daarom is het belangrijk dat de eindinrichting binnen een zo kort mogelijk tijdsbestek wordt voltooid.

Wat staat er in het MER voor het baggerdepot?

Bestudering van het MER geeft goed inzicht in hoe het bedrijf de stort van de verontreinigde uiterwaardengrond en baggerspecie denkt te kunnen uitvoeren.

- Als de zandwinput binnen de huidige ontgrondingsvergunning maximaal ontgrond wordt, zal de bruto stortcapaciteit 5,4 miljoen m³ bedragen. Ingensche Waarden BV is echter van plan om een nieuwe ontgrondingsvergunning aan te vragen waarmee meer baggerspecie in de vergrote zandwinput kan worden gestort en de capaciteit kan worden uitgebreid tot 8,4 miljoen m³. Als extra wordt ontgrond, dan wordt de zandwinput uitgebreid met ongeveer 9 ha. Extra ontgronding is voordelig voor het bedrijf want op die wijze verdient het niet alleen aan de extra ontgronding maar ook aan extra baggerstort.
- Omdat voor het depot bij Ingen nog niet precies vaststaat waar de te storten bagger vandaan komt, is ook de verontreinigingsgraad nog niet bekend. In het MER is daarom de omgekeerde weg gevolgd. Er is bepaald bij welke verontreinigingsgraad van de te storten bagger de verontreiniging van het grondwater bij een depot zonder isolatie van de bodem en de taluds nog net binnen de norm blijft. De gebruikte norm is ontleend aan het "Beleidsstandpunt Verwijdering Baggerspecie"; zij houdt in: "een tot boven de streefwaarde verontreinigd volume van het grondwater na 10.000 jaar van precies één keer het depotvolume". In het MER is deze maximale verontreinigingsgraad berekend voor twee gidsstoffen, te weten de polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAKs) fenantreen en naftaleen. Deze berekening geeft aan dat zonder een onderafdichting van het depot deze stoffen zich na 10.000 jaar hebben verspreid via grondwaterstroming over een afstand tot ca. 300 meter van het depot. Als het depot wordt voorzien van een deugdelijke onderafdichting, dan is de verspreiding veel kleiner (slechts 6% van het depotvolume).
- De voorgestelde activiteit kent verschillende fasen: de ontgrondingsfase indien extra zandwinning plaatsvindt (ca 2 jaar); de stortfase met eventuele bewerking van het slib (zandscheiding) over een periode van minstens 15 jaar; de fase van eindinrichting (verscheidene jaren) en de nazorgfase (onbepaald van duur) met monitoring en eventuele verbeteringsmaatregelen. Voor de uitvoering van een ieder van deze fasen zijn verschillende uitvoeringsvarianten mogelijk (b.v. in de ontgrondingsfase: al dan niet extra ontzanden; tijdens de stortfase: al dan niet afscheiden van de zandfractie uit de verontreinigde baggerspecie; in de eindfase: inrichting van het afgewerkte depot als watervogelhabitat in de vorm van een nevengeul of als lagune). Deze uitvoeringsvarianten vormen uiteindelijk de "bouwstenen" voor de opstelling van de alternatieven. Er zijn drie alternatieven: Nulalternatief, Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) en Voorkeursalternatief (VA). Voor het bedrijf is het "Nulalternatief" niet aantrekkelijk

omdat het daarmee zijn plan niet kan uitvoeren. Het "Nulalternatief" is dus in feite niet meer dan een referentiesituatie waarmee de beide andere alternatieven kunnen worden vergeleken.

- Het voornemen is om de zandwinput te vullen met baggerspecie tot een niveau van 1 m + NAP ofwel 5 m beneden stuwpeil van de Nederrijn en ca. 6 m beneden maaiveld. De in een vroeger stadium genoemde varianten om het depot te vullen tot op maaiveld zijn in het MER niet meer aan de orde omdat opvulling van het depot zou inhouden de aanleg van een perskade rondom het depot. Dat is in strijd met de beleidslijn "Ruimte voor de rivier". Met het oog daarop had Rijkswaterstaat (RWS) opgemerkt dat een storthoogte tot op maaiveld "weinig kansrijk" zou zijn. Verder heeft onderzoek door RWS/RIZA uitgezweven dat met een stortniveau onder 5 m beneden het maaiveld "uitsleep" van verontreinigd slib uit het depot tijdens hoogwaterstanden wordt vermeden. In het MER wordt 6 m onder het maaiveld aangehouden zodat ook een eventuele toekomstige verlaging van het winterbed met 1 m in de directe omgeving van het depot in het kader van de beleidslijn "Ruimte voor de rivier" niet tot negatieve erosie effecten zal kunnen leiden. Na het storten van de baggerspecie bestaat het voornemen het depot af te dekken met een isolatielaag van klasse 2 (matig verontreinigde) specie. Het voordeel daarvan is dat de isolatielaag direct kan worden aangebracht na het beëindigen van de stortfase omdat de klasse 2 specie dezelfde dichtheid heeft als de onderliggende bagger van de klassen 3 en 4.
- Ingensche Waarden BV is niet van plan (in het VA) om aan de onderzijde van het depot en op de taluds een onderafdichtende isolatielaag aan te brengen omdat ook zonder een dergelijke afdichting de norm voor verspreiding van verontreinigingen uit het depot naar het grondwater wordt gehaald. In het MMA is wel een onderafdichting opgenomen.
- In de eindafwerking van het depot wordt het gebied ingericht als watervogelhabitat volgens één van twee mogelijke modellen: het nevengeulmodel en het lagunemodel. Het nevengeulmodel krijgt twee verbindingen met de rivier: één bovenstrooms en één benedenstrooms van de plas. Het lagunemodel krijgt alleen een verbinding benedenstrooms.
- De voorkeur van de initiatiefnemer in het VA gaat uit naar: extra ontzanden, gevolgd door het storten van baggerspecie zonder het eerst aanbrengen van een isolerende laag op de bodem en de taluds van het depot en zonder zandscheiding, gevolgd door het aanbrengen van een 1 m dikke isolerende deklaag van klasse 2 baggerspecie en tenslotte het afwerken van het depot als watervogelhabitat door verdere opvulling van de resterende waterplas met een tweede deklaag variërend in dikte van 3,5 tot 5,5 m. De daarvoor benodigde grond is gebiedseigen materiaal (baggerspecie of uiterwaardengrond) waarvoor geldt dat die niet sterker verontreinigd is

dan het "herverontreinigingsniveau" van de rivier¹. Daardoor ontstaat een open waterplas die in het diepste gedeelte niet dieper is dan 2 meter en glooiende oevers heeft die de ontwikkeling van oevervegetaties mogelijk maakt. De voorkeur van Ingensche Waarden BV gaat uit naar het lagunemodel omdat onder de huidige omstandigheden RWS geen goedkeuring zal kunnen hechten aan een afwerking volgens het nevengeulmodel.

Wat merkte de WMR op?

Ook de WMR reageerde met een schriftelijke reactie op het MER. Daarvoor werd de deskundige hulp ingeroepen van Nico van den Brink (werkzaam bij het onderzoeksinstituut Alterra in Wageningen) om de waterstaatkundige, hydrologische en ecotoxicologische informatie in het MER te beoordelen en commentariëren. Ondermeer bevat de reactie van de WMR de volgende opmerkingen en kritiek:

- De WMR is van mening dat in het VA te weinig is gedaan om de negatieve milieugevolgen van de slibstort, die bij de huidige modelaannamen net binnen de normen blijven, maar die bij iets andere en minstens zo reële aannamen de normen overschrijden, tegen te gaan. Uitgaande van het ALARA-principe ("As Low As Reasonably Achievable") in de Wm is het gewenst om, teneinde mogelijke negatieve milieueffecten en een mogelijke overschrijding van de normen te voorkomen, een isolatie van de bodem en taluds van het depot toe te passen. Deze opvatting wordt overigens gedeeld met vele andere inspraakreacties. Het niet aanbrengen van een onderafdichting wordt ook veroordeeld door de Gelderse Milieufederatie en Stichting Reinwater die stellen dat het VA niet voldoet aan de eisen voor baggerstortplaatsen.
- Het gebied behoort tot beschermd natuurgebied omdat het gehele gebied tussen Heteren en Wijk bij Duurstede in maart 2000 door Nederland is aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn. De WMR is daarom van mening dat de periode waarin de werkzaamheden plaats vinden zo kort mogelijk dient te worden gehouden. Dit betekent dat het ongewenst is om voorafgaande aan de slibstort eerst de bestaande plas verder uit te diepen ten behoeve van zandwinning.
- In het MER heeft de afweging van belangen niet op een zorgvuldige manier plaatsgevonden, omdat in het zogenaamde "worst-case scenario" tal van aannamen worden gedaan die niet als "slechtst denkbaar" kunnen worden beschouwd, en er geen poging is gedaan om door middel van een "gevoeligheidsanalyse" na te gaan hoe gevoelig de uitkomsten zijn voor de gedane aannamen en hoe reëel deze aannamen zijn.

¹ Dat is het niveau van verontreiniging dat ontstaat als schone grond in contact wordt gebracht met de rivier, omdat de rivier zelf niet schoon is.

- In het MER zijn als gidsstoffen voor de verspreiding van verontreinigingen via het grondwater de PAK's fenantreen en naftaleen aangehouden. Een andere groep van stoffen die ook aan de orde zou moeten komen zijn de afbraak producten van bijvoorbeeld PCB's. Onder anaërobe omstandigheden kunnen deze worden afgebroken. De afbraakproducten zijn over het algemeen beter in water oplosbaar en kunnen daarmee veel mobieler worden. Bekend is dat dit soort afbraakproducten ook toxisch kunnen zijn. In de afweging van stofkeuze zouden dit soort processen meegenomen moeten worden, zeker gezien de tijdsduur waarover effecten beschouwd dienen te worden.
- De norm voor de verspreiding van verontreinigd grondwater is zodanig gedefinieerd dat deze afhankelijk is van de ingreep; de norm voor het verontreinigd volume is even groot als het uiteindelijk depot. Dit betekent dat hoe groter de ingreep is, des te meer effect geaccepteerd wordt. M.a.w. het is niet alleen zo dat het depot, en daarmee het direct aangetaste gebied groter wordt, er worden ook nog effecten geaccepteerd in een groter gebied.

Wat schrijft de Commissie voor de milieueffectrapportage in haar toetsingsadvies?

De Commissie voor de milieueffectrapportage geeft in het kader van de Wm voor elk MER dat wordt opgesteld een onafhankelijk inhoudelijk advies. Dat gebeurde dus ook over het MER voor het baggerdepot. Het advies (zie hiervoor www.commissiemer.nl project 980) geeft aan dat het MER de voor de besluitvorming benodigde essentiële informatie bevat. Daarnaast concludeert de Commissie dat – wanneer de criteria voor de acceptatie van te storten bagger worden

afgeleid van de in het MER genoemde maximaal toelaatbare concentraties voor fenantreen en naftaleen in het depot – een depot zonder isolatie op de bodem en de taluds (dat is dus het VA) niet voldoet aan het "Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie". Dit houdt in dat volgens het advies de Wm-vergunning alleen mag worden afgegeven voor een aan de onderzijde geïsoleerd depot, zoals voorzien in het MMA. Het advies beveelt ook aan om bij de vergunningverlening na te gaan hoe de berekende acceptatiewaarden zich verhouden tot de kwaliteit van het baggeraanbod. Hieruit kan worden afgeleid hoe realistisch de acceptatiecriteria zijn. Daarbij wordt verwezen naar de reactie van WMR met het oog op de relatie tussen de acceptatiecriteria, het potentiële baggeraanbod en de capaciteit van het depot. Het toetsingsadvies van de Commissie is niet bindend maar wel gezaghebbend. In geval van beroep tegen de vergunningen zal de oordelende rechter altijd het advies van de Commissie raadplegen.

Wat nu verder?

Zoals gezegd, worden de vergunningen voor het depot pas ingediend nadat Gelderland en V&W het MER hebben beoordeeld. De vergunningaanvragen zullen ongetwijfeld rekening houden met dat oordeel. Daarna worden de vergunningen pas opgesteld door Gelderland en V&W. Dit houdt in dat moet worden opgelet wanneer die vergunningen worden bekend gemaakt. Er bestaat dan immers weer mogelijkheid om bezwaar te maken en indien nodig beroep aan te tekenen.

Jules Scholten

(uit Nieuwsbrief NMU Natuur en Milieu Utrecht)

"Verwerking vervulde baggerspecie blijft liggen

De NMU heeft de provincie Utrecht opgeroepen actiever in te zetten op de toepassing van milieuvriendelijke verwerkingsmethoden voor verontreinigde baggerspecie. Nu minister Dekker de opdracht heeft gegeven om buiten de provinciegrenzen op zoek te gaan naar een alternatief voor de stortlocatie Zevenhuizen, is het gevaar reëel dat een structurele oplossing voor het baggeraangestuk vervolgens op de lange baan geschoven wordt. Bovendien loopt de aanpak van de grootste knelpunten van klasse 3 en 4 bagger mogelijk verdere vertraging op. De NMU vindt dat onbestaanbaar: preventie, milieuvriendelijke verwerking en verantwoord hergebruik verdienen nadrukkelijker de aandacht. Investeren in de ontwikkeling van alternatieve methoden met minimale milieurisico's is dringend gewenst; stortkosten moeten omhoog. Op de korte termijn dient de procedure voor het realiseren van locatie Zevenhuizen te worden voortgezet, tenzij een andere stortplaats elders sneller beschikbaar is met minder milieurisico's. Zie voor meer informatie onze site: www.nmu.nl"

RECONSTRUCTIE GELDERSE VALLEI / UTRECHT-OOST

(Uit: Persbericht 13 februari 2004)

Barneveld - De Reconstructiecommissie heeft op 13 februari 2004 het Ontwerp Reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost definitief vastgesteld. Het Ontwerpplan wordt als advies aangeboden aan de provincies Utrecht en Gelderland. De verwachting is dat de provincies het advies vanuit de commissie integraal overnemen. Nog voor de zomer worden er voorlichtingsbijeenkomsten in het gebied georganiseerd en is er ruim de gelegenheid tot inspraak.

Het Ontwerpplan is voortgekomen uit de belangenafwegingen tussen alle belangenorganisaties die actief zijn in de Gelderse Vallei/Utrecht-Oost. Het is een plan vanaf de werkvloer, gemaakt vanuit de afweging, het kiezen, het nuanceren van allerlei verschillende belangen. Een compromis, maar wel een stevig compromis, dat voor iedere partij positieve perspectieven voor de toekomst biedt maar ook voor iedere partij wat pijnpunten bevat. Belangrijk is dat het plan kan rekenen op begrip en draagvlak vanuit het gebied.

De reconstructie moet in de komende 12 jaar een goede ruimtelijke structuur scheppen voor landbouw, natuur, water, landschap en recreatie. Daarnaast verbetert de reconstructie het woon-, werk- en leefklimaat, de milieukwaliteit en de economische structuur. In totaal investeren EU, rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, organisaties, ondernemers en particulieren voor bijna 300 miljoen euro aan extra geld in het kader van de reconstructie.

Een greep uit de meer dan 50 maatregelen:

- aanwijzing van gebieden waar de intensieve veehouderij wel en niet kan uitbreiden
- boerderijverplaatsingen
- herverkaveling in grote delen van het gebied
- regeling voor functieverandering van voormalige agrarische bedrijven
- stimulering van aanleg nieuwe landgoederen
- verbetering van de waterkwaliteit
- aanleg van een robuuste ecologische verbinding Veluwe –Utrechtse Heuvelrug
- realisatie van 3800 ha nieuwe natuur in de EHS
- verplaatsing van verblijfsrecreatiebedrijven
- aanleg dagrecreatieterreinen
- aanleg ecoducten en dassentunnels

De kaders van het beleid staan er, nu komt het aan op de uitvoering. Dat gebeurt door uitvoering van projecten uit de streek zelf, van de waterschappen, gemeenten, organisaties en ondernemers. Initiatieven en projecten die bijdragen aan de doelen van de

reconstructie kunnen rekenen op steun van de commissie en worden bij de overheid voorgedragen voor medefinanciering. Daarnaast wil de commissie ook zelf projecten uitvoeren. Belangrijk instrument daarbij is de "onroerend goedbank" waarmee de commissie via een soort van ontwikkelingsmaatschappij de processen in de streek een extra impuls wil geven. De uitvoering van het plan begint al in 2004 met een zogenaamd "urgentieprogramma" waarbij de nadruk ligt op het verbeteren van de waterkwaliteit en de landbouwstructuur in het Binnenveld.

Voor meer informatie over de reconstructie en het Ontwerpplan zie de website: www.svgv.nl/reconstructie.

KONINGIN ELIZABETH PLANTSOEN

Nieuwbouw binnenstad

Er zijn grootse nieuwbouwplannen voor Binnenstad-Oost. In dit gebied ligt ook een van de weinige groengebieden van de stad, het Koningin Elisabeth Plantsoen. De gemeente heeft Bureau Copijn uit Utrecht opdracht gegeven voor een advies over het plantsoen. Plannen rond verbetering van een landschappelijk gebied zijn doorgaans geholpen met informatie over de historische en huidige situatie op het gebied van de natuurwaarden. Het Plantsoen is echter nooit specifiek, gedetailleerd en met regelmaat onderzocht op. Daarom heeft Tom Mensink, als betrokken aanwonende en WMR-lid een beknopte studie uitgevoerd naar de beschikbare informatie. Hij heeft daar een rapport van gemaakt waarvan dit artikel een samenvatting is.

Waarden van het plantsoen nu

Het plantsoen ligt in een halve cirkel om het noordelijke gedeelte van de historische binnenstad, en scheidt daarmee de historische binnenstad van de nieuwere gedeeltes van Rhenen. In het Plantsoen zijn vele van de karakteristieke aanwezig die Rhenen en zijn omgeving zo bijzonder maken, zoals hoogteverschillen, beboste en open ruimtes, een stuk

stadswal met rondeeltoren, en uitzichten op molen en Cuneratoren. Het Plantsoen vervult diverse functies voor mens en natuur. Het biedt mensen een rustige plek om ontspannen te genieten van het buitenzijn in een mooie historische omgeving, en het is eigenlijk het enige groen van enige omvang binnen de bebouwde grenzen van de stad. Naast recreatieve en cultuurhistorische waarden zijn ook de ecologische waarden van het Plantsoen aanzienlijk. Diverse dieren verkiezen de nabijheid van cultuurlandschap, en het Plantsoen biedt hun hier onderdak en voedselbronnen. Vanwege de langgerektheid van het Plantsoen is het gebied ook bij uitstek geschikt voor dieren als verbindingzone tussen aangrenzende tuinen onderling en tussen natuur buiten de stad zoals de uiterwaarden en de stadsbossen.

Problematiek

Maar het gaat niet goed met het Plantsoen. Het Plantsoen wordt met de jaren steeds kleiner ten behoeve van stedelijke inbouw en de behoefte aan parkeergelegenheid, en ook hetgeen dat over blijft is er slecht aan toe. Het aanblik van het park en de toestand van de bomen is om diverse redenen uitermate treurig. De vogeldiversiteit neemt al jaren af, het aantal bomen neemt elk jaar af, de doorlopende groenverbinding is verbroken door het wegvallen van enkele grote bomen, het park is vervuild rond de hangplekken en verloederd, en de staat van de toren/het rondeel is alarmerend. Ook de bomen zelf representeren een grote waarde en er is een aanzienlijke waardevermindering door het verslechteren van het bomenbestand. De kosten voor het verwijderen van bomen zijn ook hoog.

Historie

Het Plantsoen is, zoals onderstaande foto uit 1928 laat zien, uiteindelijk de beboste helft geworden van de weelderige groengordel die de oude binnenstad van Rhenen vroeger omcirkelde, en die slechts werd onderbroken daar waar vroeger de 3 poorten waren.

Dieren

Hoewel het plantsoen nooit apart geïnventariseerd is, zijn er wel indicaties uit het broedvogelonderzoek in de binnenstad van Steenman en Prins. Dit is echter al meer dan 5 jaar oud. De situatie is sindsdien nogal verslechterd. Vogels die nu nog in het plantsoen voorkomen zijn Boomklever, Ekster, Heggemus, Houtduif, Koolmees, Merel, Pimpelmees, Turkse Tortel en Zanglijster als broedvogels. Een aantal vogels maken wel gebruik van het park, maar broeden er waarschijnlijk niet, zoals o.a. Boomkruiper, Fitis, Gierzwaluw en Groenling. Vogels die het plantsoen slechts zo nu en dan met een kort bezoek vereren zijn onder andere Groene specht, Grote bonte specht, Wielewaal, en Steenuil. De Bosuil komt gelukkig nog praktisch elk jaar met wat familieleden langs om de nacht wat sfeer te geven.

Wat betreft de zoogdieren was de Rode eekhoorn zo nu en dan aanwezig, maar deze is na de grote snoeibeurt van rond 1998 en het wegvallen van 2 grote Witte paardekastanjes verdwenen. Door het verdwijnen van de bomen is een groot gat geslagen in de beboste lengterichting van het park. Het is goed voor te stellen dat dit een barrière vormt voor de eekhoorn. De Egel is aanwezig in het Plantsoen en de tuinen. Verder zijn er diverse soorten muizen, een of meer vleermuissoorten, en zo nu en dan Bruine rat. Een groep vleermuizen zouden volgens informatie van de gemeente huizen in een spleet in een Hollandse linde; zij verblijven ook in muren en spleten van de gebouwen rond het Plantsoen. Voor wat betreft amfibieën zijn er in ieder geval de Gewone pad en Kleine groene kikker.

Bomen

De oudste bomen in het Plantsoen stammen waarschijnlijk uit de periode rond 1873 toen het Plantsoen werd aangelegd. Later zijn bomen vervangen en aangevuld. Er staan Gewone beuk, Gewone esdoorn, Hollandse linde, Iep (of Olm), Kerspruim, Noorse esdoorn, Rode en witte paardekastanje, Gewone plataan, Acacia (Robinia), Tulpenboom en Zomereik.

Er is rond 1998 te zwaar gesnoeid (in geheel Rhenen). Tevens worden er veel stammen en wortels beschadigd door waarschijnlijk onachtzaam gazonmaaien. Door inrotten van snoeiwonden en maaiwonden moeten jaarlijks bomen worden verwijderd als ze instabiel worden. Te hoog opsnoeien van bomen om ten behoeve van de aanwonenden meer zonlicht in de tuinen te bewerkstelligen en bladval te beperken geeft niet alleen een onesthetisch resultaat, maar kan tevens leiden tot afsterven van wortels. Dit geeft schimmels een kans, en uiteindelijk kan zo'n boom na 30 jaar omvallen. Op de foto hiernaast een voorbeeld van 3 eiken die naast verlies van takken door stormschade ook te hoog zijn opgesnoeid.

Er zijn de laatste jaren veel bomen door de gemeente gerooid. De vergunningen zijn afgegeven op basis van ziekte en instabiliteit. Ook is preventief rooien in verband met droogte een reden geweest.

Momenteel worden praktisch geen bomen of slechts zeer jonge bomen teruggeplaatst. Een van de door de gemeente genoemde redenen is het aanwezig zijn van de Honingszwam in de grond die de jonge bomen aantast. Het niet aanslaan van jonge bomen kan daarnaast ook worden veroorzaakt door onzorgvuldig behandelen van de wortels door de boomkwekers. Ook dienen bomen zoals beuk enige tijd verzorgd te worden.

Een grote Witte paardekastanje is omgevallen na een zeer droge lente rond 1997, en een tweede is kort daarna preventief geruimd. Met betrekking tot de waterhuishouding kan worden vastgesteld dat weinig aanwonenden van de hoger gelegen Bantuinweg van de riolering ontkoppeld zijn voor wat betreft het hemelwater. Bovendien zijn een aantal van deze tuinen praktisch volledig bestraat. Beide aspecten zijn ongunstig voor de watervoorziening van het Plantsoen. De bomen ontvangen echter ook hun eigen hemelwater en staan niet zelf in de bestrating; in welke mate de situatie hogerop daadwerkelijk invloed heeft op verdroging is in het Plantsoen is ons niet bekend. Wat mede een rol kan spelen is dat de standplaats van de bomen heel kaal en steriel wordt gehouden. Het overijverig verwijderen van blad is overigens ook nadelig voor kleine ongewervelde dieren die beschutting en bescherming vinden onder blad, en die op hun beurt als voedsel dienen voor vogels, amfibieën en zoogdieren.

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbeveling is herstel en verbetering van de gehele groencirkel rond Rhenen, en van het K.E. plantsoen in het bijzonder. De WMR doet in het rapport meer gedetailleerde aanbevelingen m.b.t. Ontwerp en herstelplan, herplant van bomen en struiken, het groen- en parkbeheer, de restauratie van de toren, de bewoners, hondepoep, het bestemmingsplan en monitoring. Wie interesse heeft in het hele rapport kan dit bij de redactie laten weten.

Tom Mensink

ADRESSEN EN LINKS

- Commissie MER:** Informatie over MER-rapportages. W: www.commissiemer.nl
- Gemeente Rhenen:** W: www.rhenen.nl
- Goede Waar & Co:** Vereniging voor mens-, dier- en milieuvriendelijk consumeren. Postbus 61236, 1005 HE Amsterdam.
T: 020-6863338, E: goedewaar@xs4all.nl W: www.goedewaar.nl
- IVN, Vereniging voor Natuur- en milieueducatie:** vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Consulentenschap Utrecht: Landgoed Oostbroek, Bunnikseweg 39, 3732 HV De Bilt. T: 030-2210599, E: consulentenschap.utrecht@ivn.nl, W: www.ivn.nl.
Afdeling Veenendaal en omstreken W: www.ivn-veenendaal.nl
- Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV):** vereniging die actief in en met de natuur bezig wil zijn: met natuurbeleving, met natuurstudie en met natuurbescherming. Postbus 19320, 3501 DH Utrecht. Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht, T: 030-2314797, E: bureau@knnv.nl, W: www.knnv.nl
- Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID):** Havenstraat 137, Postbus 2237, 1200 CE Hilversum, T: 035-6257500.
- Landschapsbeheer Nederland:** Kaap Hoordreef 26, Postadres: Postbus 9756, 3506 GT Utrecht,
T: 030-2345010, E: post@landschapsbeheer.nl, W: www.landschapsbeheer.com
- Milieu Centraal:** Is een landelijke organisatie die consumenten praktische en betrouwbare milieu-informatie biedt. Pausdam 2, 3512 HN Utrecht, Informatielijn: 0900-1719 (€ 0.15 pm).
T: 030-2305070, E: info@milieucentraal.nl, W: www.milieucentraal.nl
- MKIC (Milieuklachten- en Informatie Centrum) van Gelderland:** voor alle klachten over stankhinder.
T: 026-3599999, E: mw.mkic@prv.gelderland.nl
- Natuur en Milieufederatie Utrecht:** Emmalaan 41, 3581 HP Utrecht. T: 030 2544457, E: info@nmu.nl, W: www.nmu.nl
- Nivon:** maakt zich sterk voor duurzame recreatie in harmonie met natuur en milieu. Hilversumstraat 332, 1024 MB Amsterdam.
T: 020-4350700, E: info@nivon.nl, W: www.pz.nl/nivon
- Platform Biologica:** beleids- en promotieorganisatie voor biologischelandsbouw en voeding. Postbus 12048, Nieuwe Gracht 15, 3501 AA Utrecht, T: 030-2339970, E: info@platformbiologica.nl, W: www.platformbiologica.nl
- Provincie Utrecht:** informatie provinciale plannen zoals Streekplan en nieuwe Milieubeleidsplan. W: www.provincie-utrecht.nl
- Servicepunt natuur- en milieuvrijwilligers in de provincie Utrecht:** meest actuele aanbod van cursussen, activiteiten en aantrekkelijke vacatures voor de (toekomstige) actieve vrijwilliger op het gebied van natuur en milieu. Onderdeel van zes samenwerkende Utrechtse natuur- en milieuoorganisaties: IVN Consulentenschap Utrecht, Landschapsbeheer Utrecht, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Utrechts Landschap en de NMU. W: www.natuurwerk-utrecht.nl.
- Stichting Echte Welvaart:** Wat is échte welvaart voor jou en welke welvaart wens jij Nederland toe? En wat doe je eraan? Bedrijvencentrum Lombok, Niasstraat 1, 3531 WR Utrecht.
T: 030 2919931, E: info@echtewelvaart.nl, W: www.echtewelvaart.nl
- Stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland:** informatie over de biologie van de gierzwaluw, de opvang van gierzwaluwen, nestvoorzieningen voor gierzwaluwen etc. W: www.pz.nl/gierzwaluw
- Stichting Greenpeace Nederland:** Veemkade 18-20, 1019 GZ Amsterdam.
T: 0800 - 4223344, E: info@greenpeace.nl, W: www.greenpeace.nl
- Stichting Het Utrechts Landschap:** Bezoekadres: Landgoed Oostbroek, Bunnikseweg 39, 3732 HV De Bilt. Postbus 121, 3730 AC De Bilt, T: 030-220 55 55, E: info@utrechtlandschap.nl, W: www.utrechtlandschap.nl
- Stichting Natuur en Milieu:** onafhankelijke organisatie die opkomt voor een vitale natuur en een gezond milieu. Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, T: 030-2331328, E: snm@snm.nl W: www.snm.nl
- Stichting Red de Betuwe!** Actiegroep tegen baggerdepot Ingensche Waarden. W: www.reddebetuwe.nl
- Stichting Reinwater:** zet zich in voor schoon oppervlaktewater. Hiervoor doet ze onderzoek en stimuleert ze het gebruik van duurzame alternatieven. Vossiusstraat 20 1071 AD Amsterdam
T: 020-5707808, E: info@reinwater.nl, W: www.reinwater.nl
- Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei:** alle informatie over Reconstructie Gelderse Vallei- Utrecht Oost.
T: 0342-404242, E: info@svgv.nl, W: www.svgnl/reconstructie
- Vereniging Dierenbescherming:** organisatie die opkomt voor de belangen van alle dieren: gezelschapsdieren, landbouwdieren, dieren in het wild en proefdieren. Meldingen over dieren mishandeling en -verwaarlozing via 0900-20 21 210 (10 cpm). Floris Grijpstraat 2, Postbus 85980, 2508 CR Den Haag, T: 070-3142700, W: www.dierenbescherming.nl
- Vereniging Milieudefensie:** Milieudefensie, Damrak 26, 1012 LJ Amsterdam.
T: 020-6262620, E: service@milieudefensie.nl, W: www.milieudefensie.nl
- Vereniging voor Milieurecht:** houdt zich zowel bezig met regelgeving op het gebied van de milieuhygiëne als regelgeving op het gebied van natuur- en landschapsbehoud. Donkerstraat 17, 3511 KB.
T: 030-2312221, E: info@milieurecht.nl, W: www.milieurecht.net
- Vlinderstichting:** zet zich in voor het behoud en herstel van dag- en nachtvlinders en libellen. Postbus 506, 6700 AM Wageningen,
T: 0317-467346, E: info@vlinderstichting.nl, W: www.vlinderstichting.nl
- Vogelbescherming Nederland:** zet zich in voor alle in het wild levende vogels en hun leefgebieden. Postbus 925, 3700 AX Zeist. Bezoekadres Dribergseweg 16c, 3708 JB Zeist.
T: 030-6937700, E: info@vogelbescherming.nl, W: www.vogelbescherming.nl

Wilt u reageren op hetgeen u leest in onze Nieuwsbrief? Dat kan bij de redactie: Karina Hendriks
telefoon 0317 618334 of per mail kahjak@hetnet.nl

Kopij voor de volgende nieuwsbrief is welkom op het redactiesecretariaat vóór 15 oktober 2004.